

2013

jonge Maaskantprijs

Eric-Jan Pleijster, Peter Veenstra en
Cees van Veecken
LOLA Landscape Architects

JURY

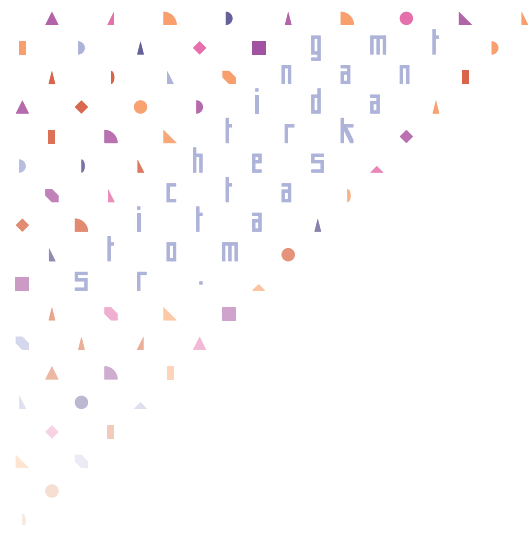
Alex van de Beld
Rogier van den Berg
Allard Jolles

JURYRAPPORT

Nieuwe Romantiek in het Hollandsche Landschap

Iedere ontwerper leeft in zekere zin in onvrede met het hier en nu. Een ontwerp is immers altijd een reactie op een bestaande situatie; de ene keer zich uitend in een project dat zich gedraagt als heftige ontkenning, terwijl op andere momenten een kleine aanpassing aan het bestaande voldoet. Maar in alle gevallen zal de ontwerper, hetzij in opdracht, hetzij autonoom, ernaar streven de plek beter achter te laten dan hij of zij hem aantrof. Anders was er geen ontwerp nodig geweest. Ontwerpers zijn doorgaans geen naïeve wereldverbeteraars - al past een enkeling moeiteloos in die categorie - maar ontwerpers zijn wel altijd wereldveranderaars; de ene keer veranderen ze een gebouw of een plek in iets nieuws of onverwachts, de andere keer in iets dat we direct herkennen - of denken te herkennen - uit een andere tijd, een andere plaats of een andere context. Vaak is het beide: ieder nieuw gebouw plaatst zich, hoe nieuw of anders het ook mag zijn, in de traditie van het bouwen, en is dus altijd gerelateerd aan en onderdeel van de architectuurgeschiedenis. Voor een landschapontwerp of een stedenbouwkundig ontwerp geldt hetzelfde: iedere straat verwijst naar de oerstraat, en iedere net geplante boom kan als natuur worden ervaren. Vervolgens gaat het er natuurlijk om hoe de ontwerper dat doet: welk concept ligt aan het ontwerp ten grondslag, en met welke middelen worden het ultieme doel - een goed werkend gebouw, stuk stad of land - uiteindelijk bereikt?

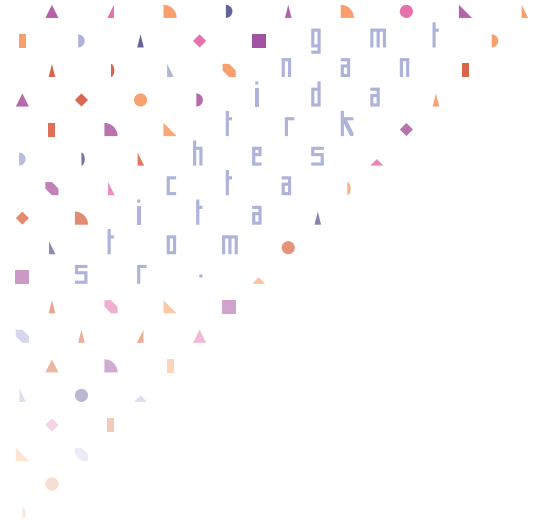
LOLA landscape architects, opgericht in 2006 door drie Hollandse jongens, is zich expliciet bewust van bovenstaande. LOLA, een acroniem van LOst Landscapes maar tegelijkertijd een meisjesnaam die bij de gemiddelde 40-plusser het refrein van een nummer van The Kinks oproept, is op dit moment bezig met de realisatie van het project Dwaalster in Groot Vijversburg. Aan de hand van dat ontwerp is de kracht van LOLA goed inzichtelijk te maken. Het woord Dwaalster, samengesteld uit 'dwaal' en 'ster', is niet zomaar voor dit project gekozen. Wie de ontwerptekeningen ziet, begrijpt meteen wat er bedoeld wordt: van boven gezien lijkt er een enorme ster in het Friese landschap geplaatst, waarin gedwaald kan worden. De stralen van de ster zijn paden, en dat is hetzelfde als in het traditionele, achttiende-eeuwse sterrenbos, maar die worden begeleid door heggen als in een labyrint. En waar in een traditioneel sterrenbos de ruimtes tussen de paden vaak geheel gevuld met allerlei begroeiing; in LOLA's Dwaalster is dat weiland. Aardig, maar voor LOLA niet genoeg. Tegelijkertijd is

het woord Dwaalster namelijk de Oudnederlandse benaming voor planeet, ooit zo ontstaan omdat planeten een eigen baan hebben en zich niet gedragen als sterren. En als we dan kijken waar het woord 'planeet' eigenlijk vandaan komt, namelijk een Grieks werkwoord dat 'zwerfen' betekent, en ontdekken dat dat werkwoord in het Oudgrieks veelal gebruikt werd om de bewegingen van een kudde vee in de wei te duiden, dan zien we ineens waar LOLA echt mee bezig is: de lagen in het Nederlandse landschap krijgen een passende conceptuele laag én haast terloops een dubbele bodem. Want een bureau dat in staat is twee klassieke onderdelen uit de tuinarchitectuur samen te voegen tot één landschappelijk element en te verwijzen naar een derde door middel van taal, sterrenbos + labyrint = wei, waarbij die derde vervolgens weer verwijst naar de lokale Friese context, is een bijzonder bureau. Het thema van een labyrint, het klassieke doolhof waaruit ontsnappen onmogelijk werd geacht, wordt hier juist ingezet om te ontsnappen aan de sleur van alledag en de bezoeker de vrijheid te geven het park te gebruiken op een manier die hij of zij wil. Zo is niets wat het op het eerste gezicht lijkt. En worden 'Lost Landscapes' zichtbaar gemaakt.

Lost Landscapes vind je in de wei, maar ook in de stad. LOLA werkt in beide omgevingen, maar is altijd landschapsarchitectuur. Uit het werk spreekt een grote liefde voor de rijkdom van het landschap, ook als dat zich dat in de stad bevindt. LOLA zet de diversiteit van dat landschap in. Plantjes en dieren, een boerenerf of een kas, modder en golfslag zijn allemaal elementen die aanleiding vormen voor een ontwerpingsgreep. In veel ontwerpen schudt LOLA de beschouwer als het ware even wakker, om beter te kijken of moedwillig nog eens te verdwalen en het geheimzinnige te ontdekken. Maar het wordt zelden dwangmatig. Het bureau denkt niet in sjablonen. Bij Lola's projecten schuilt altijd de wens om het landschap te democratiseren, toegankelijk te maken. Ontwerpen kan in dat geval dus ook betekenen: hekken weg, kassen openmaken, dieren loslaten, dijken ontsluiten. De ontwerpingsgreep is dan simpel en effectief. Maar dat betekent bij LOLA nooit 'het versimpelen van het landschap'; meer is beter. En dan niet in de postmoderne, krampachtige zin, maar als bevestiging dat de wereld om ons heen heel divers is. Juist die diversiteit prikkelt de zintuigen en dat is wat LOLA uit het landschap naar boven haalt.

Eind jaren zeventig van de vorige eeuw ontstond kort na de punkperiode een muziekstroming die New Romanticism werd genoemd. In plaats van zich af te zetten tegen de maatschappij (no future) en een kledingstijl te kiezen die haaks op de mode leek te staan zoals de punks, zochten deze nieuwe romantici in Londen en Birmingham naar een manier om te ontsnappen uit de rauwe

alledaagsheid van Thatchers Engeland. Zij deden dat niet door die alledaagsheid te ontkennen, maar door in een uitbundige kledingstijl en flink onder de make-up feesten te organiseren en zo die alledaagsheid te verfraaien. Onvrede met het hier en nu kun je uiten door 'tegen' te zijn, maar ook door de wereld te veranderen. Dat is hoe verloren landschappen door LOLA worden 'omgekleed'. De landschappen nemen een andere gedaante aan, al is het maar voor eventjes, niet om per se voorgoed te veranderen, of omdat ze echt anders zijn, maar omdat ze in een nieuwe gedaante in staat zijn meer te kunnen laten zien. Door een weiland om te kleden als een labyrint in stervorm en zo naar dat weiland terug te verwijzen wordt een unieke ervaring opgeroepen. Want ondanks alle dubbele bodems staat de beleving van het gebied voorop en wordt de gebruiker ter plekke uitgenodigd op zoek te gaan naar een andere en haast grenzeloze ervaring van het landschap.

Drie jongens, die samen één zoektocht naar verloren landschappen ondernemen ...vreemd? Welnee, want net als dat het meisje uit het liedje van The Kinks uiteindelijk ook iemand anders bleek te zijn, voegt het genie van Lola aan het Nederlandse landschap iets toe dat nooit verloren mag gaan: verlangen.